

گزارش چهارمین همایش ملی میثاق علوی

چهارمین همایش ملی میثاق علوی با عنوان "پایبندی اعضای خانواده به رعایت حقوق متقابل و نقش آن در تحقق سبک زندگی اسلامی" توسط حوزه علمیه حضرت خدیجه(سلام الله علیها) با همکاری پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و حوزه علمیه الغدیر در سالن حکمت پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در روز چهارشنبه ۹۷/۱۲/۱۵ برگزار گردید.

در ابتدای این مراسم حجت الاسلام و المسلمین سید سجاد علم الهدی رئیس مرکز تحقیقات امام علی(ع) و رئیس همایش به سخنرانی پرداخت و اظهار کرد:

اعضای خانواده باید نسبت به حق و تکالیف خود و طرف مقابلشان آگاه باشند. همچنین، آثار رعایت و تجاوز به حقوق دیگران و عدم پایبندی به تکالیف را بشناسند.

حجت الاسلام علم الهدی سطح کیفی مقالات ارائه شده به این همایش را مطلوب ارزیابی و با بیان اینکه این همایش به صورت مشارکتی بین دو نهاد حوزه و دانشگاه برگزار شده، اظهار کرد: این همراهی و وحدت در ارائه آثار نیز به چشم می خورد به طوری که بسیاری از آثار به صورت مشترک با همکاری محققان حوزوی و دانشگاهی نگاشته شده است.

در ادامه، سرکار خانم فضایی مدیر حوزه علمیه حضرت خدیجه(س) و دبیر همایش، ضمن خوش آمد گویی به حضار بیان نمود: دبیرخانه همایش ملی میثاق علوی از سال ۹۰ با هدف دستیابی به الگوی حقیقی سبک زندگی آغاز به کار کرد و پس از هم اندیشی با اساتید توانست سه دوره همایش با موضوعات "اخلاق عملی در آیینه کلام علوی"، "صدق در نهج البلاغه" و "حقوق در نهج البلاغه" را برگزار کند و دستاوردهای عملی همچون تدوین فرهنگ نامه صدق در نهج البلاغه را ارائه دهد.

وی موضوع چهارمین همایش ملی میثاق علوی را پایبندی اعضای خانواده به حقوق متقابل برشمرد و گفت: این پژوهش با هدف بررسی جایگاه خانواده در اسلام و ضرورت و اهمیت این نهاد در پیشبرد اهداف دینی و اعتلای سلامت جامعه شکل گرفته است.

وی از جمله محورهای این همایش را پایبندی اعضای خانواده به حقوق متقابل، شناخت حقوق متقابل والدین و فرزندان، شناخت حقوق همسران، چگونگی پایبندی به حقوق و رابطه پایبندی به حقوق متقابل با ارتقای سبک زندگی بیان کرد.

سرکار خانم فضائی با بیان اینکه نهاد خانواده بنا به اقتضائات روحی و روانی افراد شکل گرفته است، اظهار کرد: هنوز کارشناسان نتوانستند تعریف واحدی از این نهاد اجتماعی ارائه دهند؛ بررسی علمی خانواده با آسیب‌های مختلفی روبرو بوده و تا زمانی که به یک شناخت جامع از این نهاد نرسند، بررسی علمی آن امکان پذیر نخواهد بود.

اگر بخواهیم این نهاد را به درستی بشناسیم راه رسیدن به آن شناخت برنامه‌ها و دستورالعمل‌هایی است که دین اسلام بیان کرده است.

دبیر همایش با بیان اینکه عباد الرحمن از منظر قرآن کریم کسانی هستند که نسبت به نهاد خانواده و اصلاح و پیشرفت جامعه اهتمام می‌ورزند، تصریح کرد خداوند در قرآن کریم می‌فرماید که آفرینش زوجین از یک حقیقت نشئت گرفته است و جاذبه فوق العاده بین آنها قرار داده شده تا در کنار هم آرامش گیرند.

مدیر حوزه علمیه حضرت خدیجه(س) با بیان اینکه خانواده در مکتب اسلام بر مبنای غایت‌مداری، خداباوری و فرجام‌باوری استوار است، گفت: آنچه نظام حقوقی خانواده در اسلام را از سایر مکاتب جدا می‌کند توجه به حوزه حقوق در پرتو اخلاق‌مداری است که سبب شکل‌گیری رحمت و مودت و ایجاد سکینه بین روابط اعضای خانواده می‌شود و این همان گمشده جوامع مختلف است.

در ادامه این مراسم جناب آقای دکتر حسینعلی قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی نیز ضمن خوش آمد گویی به حضار اظهار نمود: امام علی(ع) به واسطه پیامبر(ص) به وحی متصل و بهترین میوه عمر رسول اکرم(ص) بوده و دانش قدسی داشتند، که ثمرات آن برای انسان‌ها در کتاب نهج البلاغه عیان است. وی نهج البلاغه را با تمام عظمت‌هایی که دارد فوق العاده عقلانی، واقع بین و جامعه‌نگر دانست و تصریح کرد: نتوانستیم سرمایه عظیمی همچون امام علی(ع) و نهج البلاغه را به مقتضای نیاز جوانان تبیین و میان این دو اتصال برقرار کنیم.

وی با تأکید بر اینکه اگر امام علی(ع) و نهج البلاغه را بخوبی به جوانان معرفی کرده بودیم غالباً بهانه‌ای برای بسیاری از ایرادات از سوی این قشر باقی نمی‌ماند. لذا، همکاری و وحدت حوزه و دانشگاه باید به مسئله شناسی و تبیین چنین امور مهمی بیانجامد.

در این همایش سرکار خانم دکتر اشرف بروجردی رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی طی سخنانی با اشاره به موضوع این همایش گفت: اگر حقوق متقابل افراد نسبت به یکدیگر رعایت شود می‌توانیم سبک زندگی اسلامی را رعایت کنیم، اندیشمندان از ۱۳۰ سال قبل بحث سبک زندگی را مطرح کردند و این موضوع شامل مؤلفه‌های مختلف از جمله باورها، اعتقادات و بسیاری از مسایل دیگر می‌شد.

رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ادامه داد: دو رویکرد در این مورد که سبک زندگی چیست؟ وجود دارد، یکی آنچه که فکر و باور را بر اساس آن شکل می‌دهیم و این مهم تأثیر بر رفتار فرد دارد و رویکرد دیگر آن است که سبک زندگی اختیاری نیست و فرد با الزامات محیطی در آن قرار گرفته است.

دکتر بروجردی تصریح کرد: به نظرم تعریف دوم مطلوب‌تر است چون بسیاری از موارد هست که رفتاری در ما ایجاد می‌شود که متأثر از عادت‌هایی است که در وجود ما شکل گرفته، لذا اگر حقوق یکدیگر را رعایت کنیم سبک زندگی خودمان را ترسیم کرده‌ایم، در نتیجه وقتی با این عنوان مواجه می‌شویم نخستین چیزی که در ذهن

می آید آن است که ما چه حقی نسبت به دیگران داریم و دیگران چه حقی نسبت به ما دارند، بسیاری از اوقات عادت‌ها شامل آموزشی است که در بستر خانواده به فرد منتقل شده است.

وی ابراز کرد: روایات متعددی از لحظه تکوین انسان در رحم مادر وجود دارد، و دستورالعمل‌هایی از تولد تا کودکی و بزرگسالی و حق کودک نسبت به والدین و حق والدین به کودک، تا حقوق شهروندی، اجتماعی و حقوقی که انسان به حاکمیت دارد. همه این موارد یک سری حق و تکلیف است که تعیین شده اما سؤال آن است که این حق و تکلیف به زندگی ما معنا می‌بخشد؟

رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی اضافه کرد: اگر باورها و اعتقادات بتوانند ترسیم‌کننده رفتار ما باشند، می‌توانیم ادعا کنیم که سبک زندگی داریم، شاید تفاوت سبک زندگی اسلامی و غربی در همین بحث انسانی بودن رفتار انسان‌ها باشد و اینکه انسان بما هو انسان چه غربی و چه مسلمان کرامت دارد.

جناب آقای دکتر رحیم پور ازغدی طی سخنانی در مورد نسبت کرامت و حقوق، گفت: گاهی دوگانه‌ای ممکن است در ذهن باشد که یا باید کرامت ذاتی برای همه به یک اندازه قائل بود یا حقوقشان را نباید رعایت کرد، که این دوگانه غلط است.

عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی اظهار کرد: می‌خواهیم استدلال کسانی را که می‌گویند انسان بما هو انسان، کرامت ذاتی ندارد، بررسی کنیم. آنها می‌گویند اگر کرامت یا هر چیزی ذاتی باشد، قابلیت سلب ندارد در حالی که در قرآن و روایات آمده که کرامت و ارزش‌های انسان مشروط به نوع نسبتی است که با خدا و قرآن برقرار می‌کند، همین قرآنی که می‌فرماید: "وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ" همچنین، می‌فرماید: "أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ". به عبارت دیگر، همواره بین مؤمن و کافر از نظر ارزشی تفاوت وجود دارد و این دو نزد خدا کرامت یکسان ندارند، اصلاً انبیاء آمده‌اند که بگویند کرامت در گروهی ایمان و عمل صالح است.

رحیم پور ازغدی تأکید کرد: امروز تهدیدهایی که درون خانواده را نشانه رفته است، مطرح می‌شود. خانواده می‌تواند کارکرد درست یا نادرست داشته باشد، احکام خانواده می‌تواند به نحوی چیده شود که تبدیل به سکوی

پرش برای والدین و فرزندان شود. خانه یک مکانت است و فقط مکان و یک ساختمان نیست، به آن مسکن می گویند چون سگنه آرامش می دهد. خانواده پمپ بنزین کل جامعه است.

این استاد حوزه تصریح کرد: خانواده اگر کارکرد بد داشته باشد، تبدیل به مرکز اضطراب و قفس برای زن و مرد و کودک می شود، قتلگاه آنها می شود. خانواده‌ای که کارکرد اسلامی ندارد، نفرت و یأس را پمپاژ می کند؛ حتی احکام مترقی اسلام اگر درست رعایت نشوند به نام این احکام چه زن و چه مرد له می شوند. امروز با فهم و طرح نادرست از احکامی همچون نشوز، نفقه دادن و ... عوامل نفرت علیه خانواده‌ها به این احکام ایجاد شده است. وی با بیان اینکه باید هندسه درست فهمیدن نیز برای احکام وجود داشته باشد، گفت: امروز به بهانه‌های حقوقی و شرعی، زن و مرد به حقوق هم تجاوز می کنند، مرد به اسم تمکین و اذن، و زن به این اسم که من هیچ وظیفه‌ای در خانه ندارم و خلاصه همه چیز در خانه به روابط خشک و ظاهراً قانونی تبدیل می شود در حالی که هدف خانواده مطلقاً این نبوده است.

عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی تأکید کرد: در یک طرف با تعریف درست از خانواده مواجه‌ایم و طرف دیگر بیراهه‌ای مقابلمان وجود دارد که به فروپاشی خانواده می‌انجامد و خانواده را مانع رشد و شکوفایی معرفی می‌کند، کاری که در نظام لیبرال و مارکسیست در رابطه با خانواده انجام داده‌اند که همه راه حل‌های آنها غلط بود، لیبرالیسم به نام فردگرایی، خانواده را هدف قرار می دهد و مارکسیست‌ها با شعار دفاع از جمع گرایی، خانواده را مورد حمله قرار می‌دهند.

دکتر رحیم پور ازغدی ابراز کرد: چه با نام اصالت فرد و چه با نام اصالت جمع، خانواده و فرد و جامعه را متزلزل کردند، از طرف دیگر باید توجه داشت که کارکرد خانواده فقط کارکرد جنسی نیست، شهوت نعمت الهی است اما شهوت‌زدگی است که نهی شده و مسئله است. اسلام در سبک زندگی انسان، خانواده را به عنوان نهاد آسمانی، الهی و آرامبخش معرفی می‌کند. هر خانه‌ای که عشق و مهربانی و آرامش در آن کمتر باشد، غیر اسلامی تر است.

وی با بیان اینکه خانواده به عنوان هسته اصلی نهادهای اجتماعی به لحاظ ارزش‌های اخلاقی و احکام ثابتات و متغیراتی دارد، اظهار کرد: استعدادهای ثابتی در میان زنان و مردان وجود دارد. اگر مرد و زن صد در صد شبیه یکدیگر بودند اصلاً نمی‌توانستند همدیگر را تحمل کنند، گاهی برخی تضادهای ظاهری و باطنی تبدیل به مؤلفه‌هایی برای تفاهم می‌شود؛ برای مثال در جریان‌های سیاسی و انقلاب‌ها معمولاً اولین درگیری‌ها بین گروه‌هایی شکل می‌گیرد که شبیه‌ترین به یکدیگر هستند چون احساس می‌کنند رقیب اصلی‌شان گروهی است که شبیه آنها است.

این استاد حوزه و دانشگاه بیان کرد: متأسفانه امروز وقتی در مورد خانواده و مسایل زن و مرد بحث می‌کنیم چیزی مستقل از آنچه که در ۱۰۰ تا ۱۵۰ سال قبل در غرب اتفاق افتاد، مطرح نمی‌شود. از مشروطه به این سو همین بوده است تا زمانی که تمدن سازی شود یعنی آنها طرح مسئله کردند و ما منفعلانه پاسخ دادیم هر چند که برخی هم در این میان سعی کردند رویکرد منفعل نداشته باشند.

وی با بیان اینکه امروزه تعلیم و تربیت را در حوزه خانواده تقریباً کنار گذاشته‌ایم، گفت: در جامعه امروز فقط از قانون و احکام صحبت می‌کنیم در حالی که ذیل آن مسئله تعلیم و تربیت اهمیت دارد. کسانی، تحت عنوان شریعت محوری و حفظ احکام هیچ امر متغیری را نمی‌بینند و فکر می‌کنند خانواده امروز باید مثل یک خانواده ۱۴۰۰ سال قبل در حجاز و جزیره العرب باشد تا به او مسلمان بگویند اما این اصلاً عملی نیست، بازگشت به اسلام آری اما بازگشت به گذشته نه.

دکتر رحیم پور ازغدی ابراز کرد: از طرف دیگر جریانی که همه احکام اسلام را متغیر دانسته و آن را برای ۱۴۰۰ سال قبل می‌داند به سمت مدل‌های سکولار خانواده پیش خواهد رفت و این در حالی است که خانواده با سکولاریزه کردن دیگر قداست ندارد، حقوق بشر سکولار، مقدس نیست چون اساساً سکولاریسم ضد قداست است. در این میان عده ای هم هستند که کلاً اسلام را منهای اجتهاد می‌دانند و قشری و سطحی نگاه می‌کنند.

وی در پایان خاطرنشان کرد: در چله دوم انقلاب باید وارد حوزه تمدن سازی اسلامی شویم و وارد مرحله ای شویم که مسئله مطرح کنیم و دیگران جواب ها را بیان کرده و غرب و شرق عالم آن را بررسی کنند. تمامی این موارد دیدگاه‌های متعددی است که در رابطه با خانواده و زن مطرح می‌شود اما آنچه اهمیت دارد، درک هندسه اصلی احکام و آن سبک زندگی است که اسلام مطرح می‌کند تا بتوانیم به هدف خود برسیم. در ادامه این همایش نفرات برتر به ترتیب به ارائه مقالات خود پرداختند و از آنها تقدیر به عمل آمد. رتبه اول؛ جناب آقای دکتر محمد عترت دوست با موضوع "مراحل و مؤلفه های بنیادین الگوی سبک زندگی اسلامی از منظر قرآن کریم"

رتبه دوم؛ سرکار خانم‌ها اکرم باسرخا، حکیمه ایزدی، زهرا تقوایی نجیب و راحله مقصود علی با موضوع "نقش و جایگاه اذن زوج در مورد ورود زوجه به فضای مجازی"

رتبه سوم؛ جناب آقای دکتر محمد جابر قنبری با موضوع "آسیب شناسی قانونی حقوق متقابل زوجین در سبک زندگی اسلامی"

در ادامه همایش بعد از اقامه نماز و صرف ناهار پنل‌های تخصصی از ساعت ۱۳ تا ۱۵ به شرح ذیل برگزار گردید.

پنل ۱: راهکارهای پایبندی به حقوق متقابل در خانواده

دبیران: جناب آقای دکتر محمود جنیدی جعفری، سرکار خانم تعادلی

پنل ۲: مصادیق حقوق متقابل والدین و فرزندان (تربیت جنسی)

دبیران: جناب آقای دکتر محمد کمیل حسینی، سرکار خانم فاطمه احمدی

پنل ۳: مصادیق حقوق متقابل والدین و فرزندان (پرورش عقلانی - فلسفه کودک)

دبیران: سرکار خانم دکتر آمنه بختیاری، سرکار خانم دکتر زهرا امی، سرکار خانم دکتر کبری فرجی